

Podcast Amsterdamse Handelsgeest - Van de Gouden Eeuw tot Nu

➤ Aflevering 5: Van het Jordaanoproer tot het moderne arbeidsrecht

Wat begon als een wanhopige reactie op verlagingen van steunuitkeringen in de Jordaan in 1934, groeide uit tot een gewelddadig conflict met verstrekkende gevolgen. In deze aflevering van *Amsterdamse Handelsgeest* bespreekt Hidde Bruinsma, jurist en juridisch podcastmaker, samen met Lex Heerma van Voss, lid van het International Institute voor Sociale Geschiedenis, en Esther van der Meulen, advocaatpartner bij Lexence en expert op het gebied van arbeidsrecht, hoe deze gebeurtenis de basis legde voor de moderne verzorgingsstaat en het arbeidsrecht. Van historische oproeren tot hedendaagse arbeidsvraagstukken: deze aflevering onthult hoe Amsterdamse handelsgeest en recht door de eeuwen heen met elkaar verweven zijn.

Hidde Bruinsma: Het is 5 juli 1934. In de Jordaan heerst een oorlogstoestand. De Nederlandse overheid had de steunuitkeringen voor werklozen met 10% verlaagd. Dit leidde tot rellen, zes doden en meer dan 100 gewonden. Toch bleef de maatregel gehandhaafd. Uiteindelijk bereikte de werkloosheidscrisis haar dieptepunt in 1936 met 60.000 werklozen in Amsterdam. Vandaag leven we in een ander Nederland, met een stevig sociaal vangnet en een wettelijk recht op staken. Maar waarom blijven werknemers toch de straat op gaan voor eerlijke arbeidsvoorwaarden? Lex Heerma, kun jij hier meer over vertellen?

Lex Heerma van Voss: De directe aanleiding voor het Jordaanoproer was inderdaad de verlaging van de steunuitkeringen. Mensen leefden al in grote armoede en deze extra bezuiniging was de druppel. Amsterdam had bovendien altijd al een oproerige traditie. In de Jordaan brak de situatie volledig uit de hand. Straten werden opgebroken, barricades opgeworpen en de politie trad hard op. Het leger moest er zelfs aan te pas komen. Dit alles leidde tot zes doden en meer dan 100 gewonden.

"Amsterdam had bovendien altijd al een oproerige traditie. In de Jordaan brak de situatie volledig uit de hand. Straten werden opgebroken, barricades opgeworpen en de politie trad hard op."

Hidde Bruinsma: Esther, hoe verschilt de bescherming van werklozen en werknemers vandaag de dag met die tijd?

Esther van der Meulen: Tegenwoordig hebben we een stevig sociaal vangnet. Werknemers hebben bijvoorbeeld recht op WW, maximaal twee jaar, en daarna eventueel bijstand. Daarnaast hebben ze het wettelijk recht op staken, wat toen nog

niet bestond. De overheid grijpt nu ook sneller in met regelingen zoals de NOW-regeling tijdens de coronacrisis. We zagen hoe belangrijk die bescherming is om bestaanszekerheid te waarborgen.

Hidde Bruinsma: Je noemt stakingen. Zijn stakingen tegenwoordig nog steeds een krachtig middel?

Esther van der Meulen: Absoluut. We zien bijvoorbeeld recente landelijke stakingen in de metaal- en technieksector. Werknemers zijn bereid de straat op te gaan als het gaat om eerlijke arbeidsvoorwaarden en bestaanszekerheid. Het recht op staken is een belangrijk instrument dat vandaag de dag nog steeds wordt ingezet.

**"Tegenwoordig hebben we een stevig sociaal vangnet.
Werknemers hebben bijvoorbeeld recht op WW,
maximaal twee jaar, en daarna eventueel bijstand.
Daarnaast hebben ze het wettelijk recht op staken, wat
toen nog niet bestond."**

Hidde Bruinsma: Lex Heerma, hoe heeft het Jordaanoproer uiteindelijk bijgedragen aan ons huidige sociale zekerheidssysteem?

Lex Heerma van Voss: Hoewel de oproer zelf geen directe gevolgen had, zette de aanhoudende werkloosheid en armoede de overheid aan tot nadenken. Na de Tweede Wereldoorlog werd de verzorgingsstaat snel opgebouwd. Men wilde nooit meer terug naar de situatie van de jaren dertig. Dat besef legde de basis voor de sociale zekerheid zoals wij die nu kennen.

Hidde Bruinsma: Esther, hoe zie jij de toekomst van het sociale zekerheidstelsel?

Esther van der Meulen: Er liggen uitdagingen, met name rond arbeidsongeschiktheid en de positie van zzp'ers. Een eenvoudiger en toegankelijker systeem, mogelijk met een basisinkomen, zou veel problemen kunnen oplossen. Ook de complexiteit van systemen zoals de WIA vraagt om vereenvoudiging, zodat iedereen weet waar hij of zij aan toe is.

Kinderen spelen in de Houtrijkstraat met de klinkers van de opgebroken rijweg, gebruikt voor het opwerpen van barricades tijdens het Jordaanoproer, juli 1934. Stadsarchief Amsterdam

Hidde Bruinsma: Dank jullie wel, Lex Heerma van Voss en Esther van der Meulen, voor dit fascinerende gesprek. Wil je meer weten over hoe rechtbanken werkten in Oud-Amsterdam of de rol van notarissen in de Gouden Eeuw? Druk dan op de volgknop in Spotify om geen enkele aflevering te missen.

De sprekers

Interesse in de
vorige podcasts?

Luister via Spotify

**Hidde
Bruinsma**

**Esther
van der Meulen**

**Lex Heerma
van Voss**

HOST EN PODCASTMAKER

ADVOCAAT-PARTNER, ARBEIDSRECHT

LID VAN HET INTERNATIONAL
INSTITUTE VOOR SOCIALE
GESCHIEDENIS